

RESSENYES

BOIXAREU, Mercè (*et al.*); MAS LÓPEZ, Jordi (ed.)

La tanka catalana

Santa Coloma de Queralt: Obrador Edèndum, Publicacions URV, 2011, 210 p.

Aquest llibre està format per les aportacions sobre la tanka de diferents especialistes en la literatura catalana. La majoria d'aquestes contribucions procedeixen de la jornada *La Tanka Catalana*, organitzada pel grup d'investigació InterÀsia, Grup d'Investigació Interdisciplinari d'Estudis d'Àsia Oriental, que va tenir lloc a la Facultat de Traducció i d'Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona el març del 2010. Es tracta d'una obra molt recomanable, tant pel contingut, interessantíssim, com per la organització dels capítols i l'estil de cada autor, que en fan la lectura molt agradable.

El volum es divideix en tres blocs: en el primer cada estudi se centra en un autor o autors concrets; el segon, titulat «Mirades transversals», tracta temes relacionats amb la tanka en la literatura catalana; l'últim, titulat «Conreu», mostra en primera persona l'experiència de dos escriptors catalans actuals que han emprat aquesta forma poètica.

El primer bloc repassa el paper de la tanka en la producció poètica dels autors més destacats dels inicis de l'adaptació d'aquest gènere al català. L'anàlisi dels diferents autors inclou des del context lite-

rari fins al context social i personal, tots els factors que els van influir per a adoptar la forma de la tanka i que alhora hi van deixar empremta pel que fa a l'estil i la temàtica. De fet, creiem que aquests estudis són no sols apropiats per al gaudi de les tankes sinó fins i tot necessaris, ja que, un cop conegudes les circumstàncies en què van ser escrites, la lectura adquireix una profunditat nova i cada paraula hi pren vida.

Resulta molt interessant descobrir la relació personal que van mantenir cadascun d'aquests poetes amb Carles Riba, introductor d'aquest gènere literari japonès a Catalunya, i com això es reflecteix en la seva poesia. La informació que ofereixen els diferents estudis es complementa i permet obtenir una visió molt àmplia de la qüestió, incloent-hi les característiques particulars de la tanka de cadascun d'ells.

Mercè Boixareu ofereix una perspectiva del pas de la tanka per la literatura de Carles Riba i Màrius Torres i, citant la correspondència entre aquests dos poetes, mostra l'actitud que tenien vers la tanka i com aquesta forma reflecteix les seves emocions i experiències vitals. Ramon Farrés també analitza la relació amb el mestre de dos deixebles de Riba, Segimon

Serrallonga i Jesús Massip, i el seu estil particular.

Abraham Mohino explica amb detall el context personal en què Rosa Leveroni va crear les seves tankes a l'estil amorós, que va començar a escriure en els seus quaderns íntims. És molt interessant l'anàlisi del diàleg poètic de Leveroni amb Carles Riba, que recorda el costum de l'antiga noblesa japonesa d'utilitzar la poesia com a mitjà de comunicació entre enamorats.

Rosa Delor analitza les tankes de Salvador Espriu i les relaciona amb el zen. Les seves tankes, que suposen un acostament a la forma de pensament zen, apareixen integrades amb naturalitat en l'obra d'Espriu, sense especificar expressament que es tracti de tankes.

El contacte entre les literatures del Japó i Catalunya, per bé que indirecte (per mitjà d'altres literatures), va produir una nova forma poètica, la tanka catalana, que va arrelar amb força en la nostra literatura, a diferència d'altres cultures europees en què no va sobrepassar els límits dels cercles orientalistes, com mostren aquests estudis. Així doncs, malgrat la consideració de la tanka com a «poesia menor» per la presentació que en féu Carles Riba i el tractament que se li ha donat en general dins de l'estudi de la nostra literatura, Jordi Mas López posa en dubte aquesta valoració i la contrasta amb la realitat. El seu estudi analitza no sols les opinions explícites dels autors estudiats sobre la rellevància de la tanka, sinó també les seves accions i decisions, que ens permeten descobrir implicacions més enllà dels prejudicis que influeixen en les seves paraules.

Malgrat la intenció explícita de Carles Riba d'utilitzar la tanka només per a la seva mètrica i deixar de banda qualsevol altra característica referent al contingut i l'estil, hi ha una característica destacada de les tankes japoneses que es pot observar en algunes tankes catalanes: el reflex de les estacions i el pas del temps. Denise Boyer analitza el model català de «tankes estacionals», tant pel que fa a motius estacionals

importats, com el rossinyol (*uguisu*), com propis, com les flors de l'ametller. D'altra banda, Enric Bou reflexiona sobre els aspectes locals i orientals de la tanka catalana al voltant de dos temes: l'expressió de les emocions i el caràcter de sèrie o enumeració.

Finalment els estudis de Miquel Desclot i de Susanna Rafart estan escrits en un to un xic més literari, la qual cosa s'adiu molt al tipus d'aportacions que fan: l'experiència pròpia en relació amb la tanka. Miquel Desclot ens explica els motius que el van portar a traduir tankes japoneses i editar-ne un volum, *Per tot coixí les herbes*, i posteriorment publicar dos llibres de tankes pròpies. Susanna Rafart reflexiona sobre alguns aspectes de la tanka, com ara la idoneïtat de la forma, el ritme, que ens resulta familiar perquè recorda un refrany o bé un decasíl·lab, i l'estil nominal, que la fa molt adequada per a acompanyar imatges.

En resum, el llibre permet endinsar-se en el món dels poetes estudiats i entendre les seves motivacions envers la tanka, les emocions que hi expressen i els diàlegs que aquesta forma va propiciar. D'altra banda, també aporta una anàlisi acurada de les característiques de la tanka catalana i els punts en comú amb la seva font japonesa, com també de les divergències que la defineixen i la converteixen en un gènere amb entitat pròpia. Alhora constitueix un exemple excel·lent de comunicació intercultural i de la dimensió que va adquirir ja en aquella època, en què no existien les tecnologies de la informació actuals. I és ben probable, a més, que després de llegir aquest llibre el lector tingui ganes de llegir més estudis dels autors del volum i més tankes dels poetes estudiats, i, fins i tot, de provar d'escriure alguna tanka pròpia en català.

Alba Serra Vilella

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

